

Els premis anuals de la Fundació Nobel foren atorgats per primera vegada l'any 1901, i des de llavors han aconseguit la consideració de fites molt estretament lligades al desenvolupament històric de la ciència, de la creació literària i probablement de la política del segle xx. Fou el 10 de desembre d'aquell any (l'aniversari de la mort d'Alfred Nobel) que s'atorgaren a Estocolm els primers premis de Física, de Química, de Medicina i de Literatura, i a Cristiania (actualment Oslo), el de la Pau. El 1969, gràcies a una subvenció del Banc de Suècia, s'instituí i s'atorgà el premi d'Economia (de Ciències Econòmiques). L'any 1905, en què la unió política entre Suècia i Noruega va ser dissolta i aquesta darrera va esdevenir un estat independent, s'acordà que el Comitè del Nobel de Storting (del Parlament noruec) concedís el Premi Nobel de la Pau. Els premis de Química, Física i Ciències Econòmiques són seleccionats per l'Acadèmia Sueca de Ciències; el de Literatura, per l'Acadèmia Sueca, i el de Medicina, per l'Institut Karolinska d'Estocolm. L'acte oficial de lliurament dels premis tingué lloc, fins al 1925, a la Reial Acadèmia de Música, a Estocolm, i després s'ha celebrat habitualment al Concert Hall de la ciutat. El Nobel de la Pau es lliurà durant molts anys a l'Institut Nobel; des de 1947, a l'Auditori de la Universitat d'Oslo, entre els famosos frescos d'Edward Munch, i, a partir de 1990, la cerimònia té lloc al Saló de l'Ajuntament d'Oslo.

Després de cent anys d'existència, els premis Nobel han esdevingut un referent per al món acadèmic, per a la col·lectivitat científica i, en general, per al món de la cultura. L'atorgament dels premis Nobel és ara també un esdeveniment social i polític que interessa pel prestigi de les institucions vinculades amb els guardonats i pels països que representen. Però, sens dubte, més que a l'interès per la competició que susciten els mitjans de comunicació contemporanis, la curiositat que desvetlla en la societat la concessió dels premis Nobel obeeix a la realitat inqüestionable que el desenvolupament científic i tecnològic ocupa cada vegada més l'atenció de les societats avançades i la de les que ho volen ser.

L'Institut d'Estudis Catalans va tenir l'encert, l'any 1999, d'organitzar un cicle de conferències per tractar dels científics i

creadors premiats amb els Nobel, que ha continuat anualment des de llavors, amb la col·laboració imprescindible i molt estimable de la Societat Catalana d'Economia, la Societat Catalana de Biologia, la Societat Catalana de Física, la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Catalana de Química. L'Institut, així, al mateix temps que honora els guardonats, ofereix al públic interessat les informacions apropiades més significatives per enriquir les que ens arriben habitualment a través dels mitjans generals de comunicació, més parcials o limitades, i aprofundeix en el contingut dels treballs dels premiats, n'avalua el pes en els diversos àmbits específics de la ciència o de la creació, subratlla la relació de les noves troballes premiades amb els seus antecedents històrics —a vegades premiats també en anys anteriors—, o en el context de treballs d'altres recercadors eminents, insta a reflexionar sobre la significació dels treballs guardonats per a la ciència en general i, també, potser a especular raonablement sobre les seves conseqüències per al futur del desenvolupament científic, cultural i de tot ordre.

En aquest sentit, en les conferències corresponents als Nobel d'aquest any 2003 trobem informacions, dades interessants, curiositats i elements d'especial significació que estic segur que interessaran el lector, com per exemple, les observacions referents a les relacions interpersonals entre els científics i les conseqüències positives o negatives sobre la tasca investigadora i el seu reconeixement, el valor de la tossuderia o la persistència dels bons investigadors en les noves i bones idees (Abrikosov: l'estat mixt i la xarxa de vòrtexs) i les implicacions dels treballs premiats sobre la ciència en el món i els seus efectes sobre els científics del nostre país. També cal destacar la polèmica creada per la no-concessió del premi a R. V. Damadian, que contribuí decisivament a la tecnologia guardonada amb el Nobel de Medicina i les extraordinàries i molt espectaculars aplicacions mèdiques actualment usades en el diagnòstic clínic. Especial interès té també, per subratllar la interdisciplinarietat de les ciències en certs camps, el fet que aquest any els guardonats amb el Nobel de Química han estat dos investigadors formats com a metges, i posteriorment dedicats a la recerca

biològica bàsica. També cal esmentar la troballa casual de Peter Agre d'una proteïna contaminant en un estudi sobre un factor proteic d'identificació immunològica i que la insistència i perspicàcia d'aquest investigador premiat aconseguí aclarir i identificar com la proteïna de la membrana cel·lular que constitueix el canal per al transport de les molècules d'aigua, de gran importància fisiològica. Per altra banda, la utilització de models matemàtics complexos destinats a ser capaços de «simular el futur» en lloc d'«imitar el passat, disfressant-lo de futur» ha estat aquest any l'objecte del Nobel d'Economia, llargament comentat per Màxim Borrell.

Mentre que les peripècies més personals ens poden semblar allunyades de la realitat de la producció dels autors científics, encara que de fet no ho són gens, a tots ens sembla obvi que la biografia dels autors literaris està estretament lligada amb la seva obra. La descripció de Worsfold tan detallada de les circumstàncies que envolten Coetzee, especialment durant el seu període familiar i juvenil, el paisatge en què va créixer, el context social i polític tan especial, i la seva formació i especialització professional documenten, il·lustren i orienten la percepció que tenim de l'obra tan original d'aquest autor, considerat genial per molts, i que aquest any ha estat guardonat.

FRANCESC GONZÁLEZ SASTRE
Secretari científic